

UTENOS ADOLFO ŠAPOKOS GIMNAZIJOS SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Utenos Adolfo Šapokos gimnazijos Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymu, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. kovo 22 d. įsakymu Nr. V-190 „Dėl smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijų patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. rugpjūčio 3 d. įsakymu Nr. V-635 „Dėl rekomendacijų mokykloms dėl smurto artimoje aplinkoje atpažinimo kriterijų ir veiksmų, kilus įtarimui dėl galimo smurto artimoje aplinkoje“.
2. Aprašo paskirtis – apibrėžti smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Utenos Adolfo Šapokos gimnazijoje (toliau – Gimnazija) tvarką, kuri:
 - 2.1. įtvirtina, kad visi gimnazijos darbuotojai reaguoja į smurtą ir patyčias nepriklausomai nuo smurto ir patyčių formos, turinio, lyties, amžiaus, socialinio statuso, religinės ar tautinės priklausomybės ar kitų asmens ypatybių;
 - 2.2. nustato pranešimų apie smurto ir patyčias atvejų procedūrą (kokia forma ir kam apie smurtą ir patyčias praneša Gimnazijos bendruomenės nariai) ir registravimo tvarką;
 - 2.3. apibrėžia Gimnazijos darbuotojų veiksmų seką ir jų bendradarbiavimą įtarus ar pastebėjus smurtą ar patyčias;
 - 2.4. numato švietimo pagalbos ar kitos reikalingos pagalbos priemonės smurtą ar patyčias patyrusiems ar smurtavusiems dalyviams, stebėtojams, teisėtiems mokinio atstovams.
3. Apraše remiamasi šiais principais:
 - 3.1. į patyčias ir smurtą būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio ir formos;
 - 3.2. kiekvienas Gimnazijos bendruomenės narys pastebėjęs ar sužinojęs apie smurtą ir patyčias turi reaguoti nedelsiant;
 - 3.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie smurtą ir patyčias, skriaudėjų ir patiriančių smurtą, besityčiojančiųjų ir patiriančių patyčias amžiaus ir pareigų;
4. Apraše vartojamos sąvokos:
 - 4.1. **patyčios** – psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės kitam asmeniui daromi tyčiniai pasikartojantys veiksmai, socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, siekiant pažeminti jo reputaciją ar orumą, jį įžeisti, įskaudinti ar kitaip sukelti jam psichologinę ar fizinę žalą;
 - 4.2. **patyčios kibernetinėje erdvėje** – patyčios iš kito asmens naudojantis informacinėmis technologijoms ir (ar) informacinės visuomenės informavimo priemonėmis, siekiant įbauginti tą asmenį, pakenkti jo reputacijai ar kitoku būdu jį pažeminti, neatsižvelgiant į tai, ar patyčių informacija siunčiama asmeniškai, ar paskleidžiama neapibrėžtam gavėjų skaičiui;
 - 4.3. **smurtas** – veikimu ar neveikimu asmeniui daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio asmuo patiria fizinę, materialinę ar neturtinę žalą;
 - 4.4. **smurtas prieš vaiką** – veikimu ar neveikimu vaikui daromas tiesioginis ar netiesioginis tyčinis fizinis, psichologinis, seksualinis poveikis, garbės ir orumo nepaisymas ar nepriežiūra, dėl kurių vaikas patiria žalą ar pavojų gyvybei, sveikatai, raidai;

4.5. **smurtas artimoje aplinkoje** – smurtas, patirtas aplinkoje, kurią sudaro asmenys, siejami arba praeityje sieti santuokiniais, partnerystės, svainystės ar kitais artimais ryšiais, taip pat asmenys, kartu gyvenantys ir tvarkantys bendrą ūkį;

4.6. **smurto ir patyčių dalyviai:**

4.6.1. **smurtą ar patyčias patiriantis asmuo** – asmuo, prieš kurį smurtauojama ar iš kurio tyčiojamasi, taip pat vaikas, tapęs smurto artimoje aplinkoje liudininku ar gyvenantis aplinkoje, kurioje yra smurtaujama;

4.6.2. **besityčiojantysis, skriaudėjas** – vaikas ar suaugęs, inicijuojantis smurtą ar patyčias ir/ar prisidedantis prie jų;

4.6.3. **smurto ar patyčių stebėtojas** – bet kuris bendruomenės narys, matantis ar žinantis apie smurtą ar patyčias ir nesiimantis veiksmų patyčioms stabdyti.

4.7. **smurto ir patyčių prevencija** – priemonės ir būdai, kuriais siekiama užkirsti kelią socialinės rizikos veiksniams atsirasti arba jų įtakai sumažinti;

4.8. **smurto ir patyčių intervencija** – Gimnazijos darbuotojų koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat švietimo pagalbos priemonių visuma.

II SKYRIUS

SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA, PREVENCIJA GIMNAZIJOJE

5. Smurto ir patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi Gimnazijos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi Gimnazijos vadovas, pavaduotojai ugdymui, pagalbos mokiniui specialistai, Vaiko gerovės komisijos nariai (toliau – V GK), klasių vadovai, o jos vykdyme dalyvauja visi Gimnazijos bendruomenės nariai.

6. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos tvarkos aprašą rengia V GK, o tvirtina Gimnazijos vadovas. Už Aprašo vykdymą, stebėsenos rezultatais paremtą Gimnazijos smurto ir patyčių prevencijos plano rengimą, jo pristatymą Gimnazijos bendruomenei ir vykdymą yra atsakingas V GK pirmininkas.

7. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos tvarkos įgyvendinimą koordinuoja ne mažiau nei 3 atsakingi asmenys (pavaduotojas ugdymui, socialinis pedagogas ir psichologas), sudarantys smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo grupę (toliau – **Vykdytojų grupė**), kuri:

7.1. pagal poreikį inicijuoja ir koordinuoja anoniminės mokinių apklausos vykdymą ir apibendrina jos rezultatus;

7.2. surenka apibendrintus duomenis iš klasių vadovų dėl Gimnazijoje registruotų pranešimų apie smurtą ir patyčias, atlieka jų analizę;

7.3. remiantis apklausos ir pranešimų analizės duomenimis, rengia smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

7.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį V GK posėdyje;

7.5. teikia siūlymus Gimnazijos vadovui dėl smurto ir patyčių prevencijos, intervencijos priemonių įgyvendinimo Gimnazijoje, Gimnazijos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo prevencijos ar intervencijos srityje;

7.6. dirba individualiai su smurto ir patyčių atvejais, kai į juos kreipiasi klasės vadovas išnaudojęs numatytas pagalbos priemones;

7.7. atlieka kitus Apraše nurodytus veiksmus.

8. **Klasių vadovai** vykdo smurto ir patyčių stebėseną ir prevenciją savo klasėse:

8.1. kuria psichologiškai saugų klasės mikroklimatą, nuolat stebi situaciją klasėje ir aptaria ją su mokiniais;

8.2. klasės smurto ir patyčių prevencijos numatytas veiklas integruoja į klasės vadovo planą;

8.3. per klasių valandėles aptaria su mokiniais patyčių formas: aiškinasi, kas joms būdinga, kaip jas atpažinti, tinkamai reaguoti, kuo skiriasi patyčios nuo konfliktinės situacijos, kokios yra pagalbos galimybės;

8.4. pagal poreikį per tėvų susirinkimus aptaria klasės mikroklimatą, vykdo pedagoginį švietimą patyčių prevencijos temomis, skatina teisėtus mokinių atstovus nedelsiant reaguoti į informaciją apie patyčias, bendradarbiauti sprendžiant konfliktines situacijas, kad jos neperaugtų į patyčias;

8.5. išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie smurtą ir patyčias tarp auklėtinių, informuoja Vykdyto grupę apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus auklėjamojoje klasėje, teikia Vykdyto grupei kitą svarbią informaciją, susijusią su smurtu ir patyčiomis.

9. **Socialinis pedagogas** vykdo smurto ir patyčių stebėseną ir prevenciją:

9.1. teikia metodinę pagalbą klasės vadovams, dalykų mokytojams;

9.2. organizuoja smurto ir patyčių prevencijos savaites, prevencines paskaitas, vykdo socialinių įgūdžių ugdymo ir formavimo užsiėmimus, įgyvendina papildomas prevencines programas;

9.3. su klasės vadovais aptaria galimus prevencijos priemonių taikymo būdus.

10. **Pavadootojas ugdymui** vykdo smurto ir patyčių stebėseną ir prevenciją:

10.1. stebi klasių vadovų prevencinių programų vykdymą;

10.2. išanalizuoja turimus pranešimus apie smurtą ir patyčias ir prireikus teikia kitą svarbią su tuo susijusią informaciją atsakingoms institucijoms.

III SKYRIUS SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA GIMNAZIJOJE

11. Visais smurto ir tiesioginių ar netiesioginių patyčių atvejais **kiekvienas Gimnazijos darbuotojas** nedelsdamas reaguoja:

11.1. įsikiša pastebėjęs smurtą ir patyčias, nutraukia bet kokius smurto ar patyčių veiksmus;

11.2. asmeniui, kuris tyčiojasi, primena Gimnazijos nuostatus ir elgesio taisykles;

11.3. jeigu yra būtinybė, smurtą patyrusiam asmeniui suteikia pirmąją medicininę pagalbą, pasirūpina iškviesti bendrąsias pagalbos centro tarnybas (pavyzdžiui, greitąją pagalbą ar policiją), kitus pagalbą galinčius suteikti Gimnazijos darbuotojus ir teisėtus mokinio atstovus;

11.4. nedelsdamas apie smurto ar patyčių atvejį informuoja Vykdyto grupę ar patyčiose dalyvavusių mokinių ar skriaudėjų klasių vadovus, pateikdami užpildytą pranešimo apie smurtą ir patyčias formą (1 priedas, Gimnazijos svetainėje – skyrius Prevencijos).

12. **Klasės vadovas** gavęs informaciją apie smurtą ir patyčias:

12.1. išsiaiškina ir įvertina situaciją;

12.2. organizuoja ir teikia individualią pagalbą smurto ir patyčių dalyviams, informuoja Vykdyto grupę apie taikytų prevencijos priemonių rezultatus bei teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su smurto ir patyčių situacija, nedelsdami telefono skambučiu informuoja teisėtus mokinio atstovus;

12.3. vykdo tolesnę smurto ar patyčių situacijos stebėseną.

13. **Socialinis pedagogas** gavęs informaciją apie smurtą ir patyčias:

13.1. registruoja atvejį Patyčių registracijos žurnale (2 priedas, Gimnazijos raštinė);

13.2. individualiai dirba su skriaudėju ir skriaudžiamuoju smurto ir patyčių atvejais.

14. **Vaiko gerovės komisijos grupė** gavusi informaciją apie smurtą ir patyčias:

14.1. VGK pirmininkas vertina smurto ir patyčių atvejį;

14.2. analizuoja taikomas prevencijos priemones, numato tolesnius darbo smurto ir patyčių atvejo žingsnius (3 priedas);

14.3. surinktą informaciją perduoda Gimnazijos vadovui, kai smurto ir patyčių situacijoje vienas iš dalyvių yra pilnametis mokinys;

14.4. ypatingais atvejais ir (ar) jei numatytas veiksmų planas teigiamo pokyčio neduoda, smurto ir patyčių sustabdyti nepavyksta, informuoja Gimnazijos vadovą ir inicijuoja kreipimąsi į policiją ir/ar Utenos apskrities vaikų teisių apsaugos skyrių Utenos mieste.

15. **Smurtą ir patyčias patiriantis mokinys ir smurto ir patyčių stebėtojas:**

15.1. nedelsdami informuoja bet kurį Gimnazijos darbuotoją, kuriuo pasitiki žodžiu, žinute elektroniniame dienyre ar kitu jam patogiu būdu.

16. **Smurtą ir patyčias patyrusio mokinio teisėti atstovai arba kitų mokinių teisėti atstovai**, žinantys apie gimnazijoje vykstančias patyčias:
- 16.1. nedelsdami informuoja klasės vadovą/socialinį pedagogą/administracijos atstovą apie mokinio patiriamą smurtą ir patyčias jiems patogiu būdu (telefonu, elektroniniu laišku, žinute dienyne ar asmeniškai);
17. Kiekvienas gimnazijos darbuotojas pastebėjęs **elektronines** patyčias ar gavęs pranešimą apie jas išsaugo vykstančių elektroninių patyčių įrodymus ir pateikia užpildytą pranešimo apie patyčias formą (1 priedas, Gimnazijos svetainėje – skyrius Prevencijos) mokinių klasių vadovui.
- 17.1. **Klasių vadovai** tą pačią dieną gautą formą perduoda įstaigos **socialiniam pedagogui** bei apie patyčių atvejį informuoja vieną iš administracijos atstovų, kurie:
- 17.1.1. inicijuoja pokalbį su patyčias patyrusiu mokiniu. Pasiūlo mokiniui emocinę ar psichologinę pagalbą, aptaria jo saugumo planą;
- 17.1.2. organizuoja pokalbį su patyčias inicijavusiu mokiniu. Pasiūlo emocinę ar psichologinę pagalbą;
- 17.1.3. priima sprendimą, koku būdu bus informuoti teisėti mokinio atstovai. Jei nutariama, kad nepakanka pranešti telefonu, tuomet inicijuoja atskirus pokalbius su nukentėjusio mokinio ir patyčias inicijavusiojo mokinio teisėtais atstovais;
- 17.1.4. kalbasi su stebėtojais, nes elektroninių patyčių atvejus dažnai stebi beveik visi klasės mokiniai.
- 17.2. **Teisėti mokinio atstovai**, sužinoję apie viešą patyčių elektroninėje erdvėje panaudotą vaizdinę medžiagą, išsaugo vykstančių elektroninių patyčių įrodymus ir apie patyčių atvejį informuoja klasės vadovą/socialinį pedagogą/administracijos atstovą pasirinktu būdu (telefonu, elektroniniu laišku, žinute dienyne ar asmeniškai).
18. Elektroninių patyčių atveju **administracijos atstovas** turi teisę pateikti pranešimą interneto svetainėje adresu www.draugiiskasinternetas.lt:
- 18.1. jei panaudota vaizdinė informacija yra vieša;
- 18.2. jei informacija yra vieša, kuri pagal Nepilnamečių apsaugos nuo neigiamo viešosios informacijos poveikio įstatymą yra priskiriama draudžiamai skleisti informacijai.
19. Kiekvienas Gimnazijos darbuotojas sužinojęs apie galimai smurtą artimoje aplinkoje patyrusį mokinį, kreipiasi į Vykdomo grupę.
20. Vykdomo grupė apie smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantį mokinį informuoja specializuotos kompleksinės pagalbos centrą (toliau – SPKC), o apie smurtą patyrusį mokinį – SPKC ir policiją.

IV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

21. Gimnazija skelbia Aprašą ir kitą, su prevencija susijusią informaciją skelbia Gimnazijos internetinėje svetainėje.
22. Gimnazijos darbuotojai pasirašytinai susipažįsta su Aprašu.
23. Gimnazijos klasių vadovai supažindina mokinius su Aprašu pasirašytinai, o jų teisėtus atstovus susirinkimų metu ir/ar nusiųsdami Aprašo nuorodą per elektroninį dienyne.

Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos
vykdymo Utenos Adolfo Šapokos gimnazijoje
tvarkos aprašo 1 priedas

PRANEŠIMO APIE SMURTĄ IR PATYČIAS FORMA

Pranešimo data / Registracijos Nr.

Bendrieji duomenys:

Kas pranešė apie patyčias:	
Kada įvyko patyčios (data, val.):	
Kur įvyko patyčios (vieta):	
Kokia patyčių forma naudota ar įtariama, kad buvo naudota:	
☐ Fizinė: vaiko užgauliojimas veiksmais (pargriovimas, įspyrimas, kumštelėjimas, spjaudymas, daiktų atiminėjimas ar gadinimas, plaukų pešiojimas ir pan.); Žodinė: pravardžiavimas, grasinimas, uжимas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.; ☐ Socialinė: įvairūs gąsdinantys, bauginantys gestai, ignoravimas, siekiant parodyti, kad vaikas yra nepageidaujamas ar atstumiamas; ☐ Kibernetinė: patyčios vykstančios elektroninėje erdvėje: socialiniuose tinkluose, kitose vietose internete, naudojant mobiliuosius telefonus (nemalonių žinučių arba elektroninių laiškų rašinėjimas, skaudinantis bendravimas pokalbių kambariuose, vaiko asmeninio gyvenimo detalių viešinimas, tapatybės pasisavinimas ir pan.). ☐ Kiti pastebėjimai (įrašyti) _____ .	

Duomenys apie patyčių dalyvius:

Bendruomenės nario, <u>patyrusio patyčias</u> vardas, pavardė, klasė, pareigos:	
Bendruomenės nario, <u>kuris tyčiojosi</u> vardas, pavardė, klasė, pareigos:	
Mokinio (-nių), <u>stebėjusio patyčias</u> vardas, pavardė, klasė:	

Išsamesnė informacija apie įvykį, trumpas faktais pagrįstas įvykio aprašymas:

--

Pranešimą pateikė: _____

(vardas, pavardė, pareigos)

(parašas)

Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos
vykdymo Utenos Adolfo Šapokos gimnazijoje
tvarkos aprašo 2 priedas

PATYČIŲ REGISTRACIJOS ŽURNALAS

F – fizinės
Ž – žodinės
K – kibernetinės
S – socialinės
M – mokinys
S – suaugęs bendruomenės narys

Atvejo Eil. Nr.	Data	Pranešėjo vardas, pavardė, pareigos	Smurto ir patyčių pobūdis: F, Ž, K, S	Smurtą patiriantis asmuo (M, S)	Smurtaujantis asmuo (M, S)	Pastabos

TOLESNI PATYČIŲ ATVEJO ŽINGSNIAI:

Tolesni žingsniai	Data	Atsakingas
1.		
2.		

Susipažinau: _____

(vardas, pavardė, pareigos)

(parašas)

Susipažinau:

Susipažinau: